

Fra venstre: Statsminister Poul Nyrup Rasmussen giver autografer flankeret af folketingets formand Erling Olsen og fhv. minister J.K.Hansen i baggrunden, mens Hans Heinrich Hansen og Lars N.Henningsen følger sangen på scenen. Foto: Karin Riggelsen/Nordschleswiger.

Statsminister Poul Nyrup Rasmussens tale

Når man ser det kendte billede af Kong Christian den 10., der på sin hvide hest red over den gamle grænse ind i den genvundne del af Danmark, ind i det genvundne land, i Nordslesvig, den 10. juli 1920 – omgivet af en jublende folkeskare – fornemmer man direkte, af billedets indtrængende sprog, hvad der rørte sig i sønderjyderne dengang – ja i hele Danmark.

Hjertebåndene var ikke bristede. Ingen var blevet trætte. De var kommet hjem igen.

Hvor lang tid er 75 år egentlig? En menneskealder? – Ja, sådan i gennemsnit. Historie der er uaktuel? – Nej, på ingen måde, når vi tænker på Genforeningen for 75 år siden.

Genforeningen skal huskes og fejres. Fordi den blev skabt af folket selv. Fordi den ikke var givet på forhånd. Fordi grænsen mellem Danmark og Tyskland stadig ligger, hvor den blev draget i 1920. Som i øvrigt den eneste af de reviderede grænser, der fulgte efter 1. verdenskrig. Og fordi den måde, hvorpå grænsen blev fastlagt, byggede på noget meget enestående: En demokratisk afstemning, hvor afgørelsen blev lagt i befolkningens egne hænder. En folkeafstemning som Den Internationale Kommission afholdt i to afstemningszoner. Flertallet valgte dansk i den første zone – efter 56 års tysk herredømme.

Vores hverdag er blevet mere international. Men som dansker føler vi, at vi hører med til et dansk fællesskab, at vi bærer på en fælles arv, og at vi er bundet sammen med et fælles sprog, der som sangen siger det giver vore tanker mæle.

Der er noget særligt ved det at være dansk. Og noget ganske særligt ved at være dansk i Sønderjylland. Jeg deltog for en måned siden i de danske årsmøder i Flensborg, hvor jeg fik bekræftet, at det at være dansk syd for grænsen er et livsvilkår – en danskhed vi i det daglige skal sikre fornyende livskraft, også for de nye generationer. Jeg vil gerne tillade mig også i dag her og netop her at rette en stor tak til de danske organisationer i Sydslesvig for deres store og værdifulde indsats i dette arbejde.

Statsminister Niels Neergaard forsikrede ved Genforeningen i Dybbøl den dansksindede befolkning i Sydslesvig, at de ikke ville blive glemt. Kong Christian gentog løftet over for danskerne ved Krusås korsvej. Det løfte blev holdt. Det holder stadig. Sådan vil det også vedblive at være – på den rigtige måde – ved festlige lejligheder javel – men måske allervigtigst i hverdagen.

Genforeningen og omstændighederne hvorunder den blev til gør at denne grænse er noget helt særligt, og også noget helt særligt i dag i en større europæisk sammenhæng.

Det er vigtigt, det er meget vigtigt, at kende forskel på nationalfølelse og den nationalisme, der hærger mange steder i Europa. For sagen er jo, at nationalismen når den er værst ikke har plads til anderledes tænkende eller til mindretal. Nationalfølelsen derimod, forbinder glæden og stoltheden over at være dansk, med åbenhed, forståelse og respekt for andre kulturer.'

Den gode danske nationalfølelse. Det danske sindelag – er ensbetydende med at kende sit tilhørssted, sit sprog, sine rødder og sin kultur. Det giver selvrespekt, men det giver også tolerance overfor andre. Her er grænselandet et forbillede. Grænselandet er et lysende eksempel på, hvordan man efter nationalt sindelag kunne dele en hel region mellem to lande. Og vel at mærke uden at området siden gik i opløsning af indre stridigheder.

Vi kunne ikke vide på forhånd, at det ville gå sådan. Successens hemmelighed er måske inderst inde, at vi på begge sider af grænsen behandlede mindretallet sådan, som vi selv ønskede at blive behandlet.

Når man har fundet sig selv og sin identitet, når man ved hvem man er, når ens egen selvrespekt er i orden, ja så har man også tolerance og respekt for andre.

Kunne vi dog bare, kunne man dog bare løse mindretalskonflikter på samme fredelige måde i andre dele af Europa. Vi ser overalt i Europa, at det nationale er blevet en synlig drivkraft. Men vi ser også nationalismen i al sin gru og ekstreme vold i den forfærdelige krig i Jugoslavien og andre steder i Østeuropa.

Respekt for nationale mindretal er en af de forudsætninger, som vi ønsker opfyldt hos de nye demokratier i øst, når vi udvider det europæiske samarbejde. Det gør vi af hensyn til menneskerettighederne. Det gør vi, fordi vi ganske enkelt er af den grundopfattelse, at demokrati altid må kendes på den måde, det behandler sine mindretal på.

På intet andet tidspunkt i Danmarks og Europas lange historie har nødvendigheden af et samarbejde på tværs af nationaliteterne været mere tydeligt end nu. Vi er beslutsomme for at undgå nye krige – aldrig mere nye krige i Europa – og vore muligheder herfor er større, end de har været på noget andet tidspunkt i hele vor historie. Skal udfordringen for fattige folkeslag i Øst og Syd blive mødt med et positivt svar, må Europas lande finde sammen i et tolerant fællesskab.

Dermed står vi over for to strømninger, der er lige nødvendige, men umiddelbart modsatrettede: En national, folkelig og en international, mellemfolkelig strømning. Kan de bringes på samme formel, kan de bringes på samme fremadrettede fredelige linie?

Svaret er ja! Beviset er lige her i Sønderjylland, i Dybbøl og i det dansk/tyske grænseland, hvor forståelsen mellem to folkeslag er en realitet.

Vi har vist, at der ikke behøver at være modsætninger mellem grænser og mindretal. Vi har vist, at det der grundlæggende tæller er kultur, sprog og folkegrænser. Og det at vide hvem man er.

Vi er et lille land, sandt nok – et folk i et begrænset sprogområde, også sandt nok. Men derfor kan vi godt gøre en forskel i verden, hvis vi tænker og handler stort. Sådan som vi har vist det nu som før. I Sydafrika selv om det er langt herfra har vi sat vore spor, og de glemmer os aldrig dernede. Besøg dem og I vil se det med det samme! I Sydafrika har vi givet vort lille, men vigtige bidrag til en forsoning, som alle nu løfter og viderebringer, og vi har tilsvarende gjort mere end vor størrelse gennem vort arbejde i FN.

Det er ikke nogen given ting, at små lande har et ligeværdigt forhold til deres store nabo, sådan som Danmark har det til Tyskland. Tænk blot på de små baltiske lande. Og tænk på de mange, mange mindretal i Østeuropa.

Den dansk/tyske model for sameksistens har vakt international opmærksomhed. Og med rette. Selv om den dansk/tyske model naturligvis hører sammen med vores helt særlige forhold – og derfor ikke automatisk kan overføres til andre steder i Europa – kan den måske alligevel give inspiration og håb. Og opmuntring for andre mindretal, for andre mindre lande, der ønsker at knytte historiens bånd til dem de aldrig har glemt.

Det forekommer mig at det er vigtigt i dag og i dagene der kommer at gøre sig klart, at det at finde vej til at sikre mindretals vilkår, det er måske Europas allervigtigste opgave for fredens og for menneskelighedens skyld.

At erkende og huske historiens tragiske fortællinger om folkeflytninger og det der er værre. At erkende, at man ikke flytter rundt på folk, men at folk har et grundlæggende krav på at leve og bo der, hvor man er opvokset med sin kulturelle identitet, sit sprog og sit fællesskab intakt. Det er nøglen til at forene det internationale med det nationale på den rigtige måde.

Netop dette budskab mærker man så stærkt her i Sønderjylland. Genforeningen, Dybbøl, 75-året. Et ægte dansk demokrati, hvor der også er plads til dem, der er i mindretal – hvor der er plads til, at vort fællesskab kan trives og udvikle sig. Det er sådan et demokrati vi har og fortsat skal have i Danmark.

Det er godt at være dansk. Og fra danske her i dag og i Sønderjylland og i hele Danmark, til danske syd for grænsen, skal jeg fortælle en lille historie, som er budskabet. Den gamle, kloge nomade i Nordafrika, sagde til sine fæller: »Det blæser her, vi skal derfor slå vore telte op langt fra hinanden, men tæt ved vore hjerter«. Vi har i forhold til nogle danske været nødt til at slå vore telte op langt fra hinanden, men vi vil altid være tæt ved vore hjerter.

Genforeningen 75 år. Til lykke Sønderjylland. Til lykke Danmark.

Formanden for Bund deutscher Nordschleswiger Hans Heinrich Hansens tale

Drømmer jeg eller er jeg vågen?, vil mange sikkert spørge sig selv, når jeg som det tyske mindretals formand netop 75 år efter genforeningsfesten på Dybbøl står her på samme sted som den sønderjydske taknemheds daværende førstemand, H. P. Hanssen.

Det er *både drøm og virkelighed*. Drøm, fordi ingen i 1920 havde forestillet sig en sådan udvikling. Virkelighed, fordi dansk og tysk kan markere denne begivenhed som et ydre tegn på, at vi er fælles om vores nordslesvigske hjemstavn.

Folkeafstemningen i 1920 efterlod på begge sider af grænsen mindretal – hvor skuffelse og bitterhed over afstemningsresultatet vejede tungt. *Dengang* var der vindere og tabere. En ældre dansk sønderjyde vil naturligvis knytte andre følelser til denne dag end en jævnaldrende tysk nordslesviger. Vi har respekt overfor disse følelser – også hos dem, som ikke har ønsket vores deltagelse i dag – *men følelser og fornuft er for mig ikke modsætninger*. Derfor har det tyske mindretal taget imod denne invitation, som vi betragter som et håndslag og et udtryk for at tolerance er udmundet i gensidig respekt. Set i historiens lys har grænsedragningen i 1920 været afgørende for den nationale afspænding i grænselandet. Vi – flertal og mindretal – lever fredeligt sammen og dette i en berigende vekselvirkning af to kulturer, hvor det tyske mindretal er en kulturel ekstra dimension i landsdelen. Derfor er der kun vindere og ingen tabere i dag.

75 år efter folkeafstemningen kan danskere og tyskere *ikke nøjes med at leve*